

Doğada canlı cansız her varlık değerlidir. Onlar, bizim geleceğe bırakacağımız bir mirastır. Bu nedenle, büyük-küçük doğadaki her varlığı özenle korumalıyız ve onları değiştirmeye kalkmamalıyız. Geçtiğimiz yerlere ayak izimizden başka bir şey bırakmamalı, oradan ayrılırken yanımıza herhangi bir varlığı almamalı ve hiçbir canlıya zarar vermemeliyiz...

Ayak izleriniz... Anılar... Zaman...

Sekiz yıl önce, kentimizde doğa sporlarının yapılmaya başladığını duyduğumda hemen ilgilendim. Çocukluktan beri kentin gürültüsünden uzak, temiz havada yürüyüşler yapmaya ve doğal ortamlarında yaşamlarını sürdürmeye çalışan irili ufaklı canlıları incelemeye bayılırdım zaten. Kendi gücümden ve başaracağımdan her ne kadar emin olmasam da, doğada kendi başıma yaşayabilme becerisi kazanmak istiyordum. Bu amaçla, bu işi profesyonel olarak yapanların yanında birşeyler öğrenmek üzere, düzenlenen eğitimlere ve yürüyüşlere katıldım. O zamandan beri, amatör olarak dağcılık ve daha çok da mağaracılık yapıyorum. Mağaracılıkla kurduğum bağ o denli güçlü ki, bir türlü kopmadım, kopmak da istemedim. Bunun nedeni, sanırım mağaracılığa ilk başladığım dönemde bana öğretilen bir söz. "Ayak izinden başka bir şey bırakma, anılardan başka bir şey çıkarma, zamandan başka bir şey öldürme". Mağaracılığın temel kuralı olan bu söz beni çok etkiledi. Mağaralarda yaşam, dışarıda

gördüğümüz, içinde yaşadığımız dünyadan çok daha farklı. İçindeki canlı ya da cansız güzelliklerin varlıklarını sürdürebilmesi, insanların oralardan uzak olmasına bağlı. Çok şanslıyız ki, mağaracılık sporuna gönül verenler önce bu kuralı öğreniyor ve buna sıkı sıkıya uyuyor. O kadar ki, birçok mağaracı fotoğraf çekerken flaş ışığının kaya oluşumlarına verdiği zararı engellemek için yalnızca karpitlerinin (karpit, asetilen gazı yakarak ışık veren bir lambadır) ışığını kullanıyor. Kış uykusundaki yarasaların bulunduğu mağaralara kışın girmiyor ve büyümekte olduğunu gördüğü hiçbir oluşuma dokunmuyor. Girdiği mağaralarda, çöpünü bırakan ya da çevrede gördüğü oluşumlara gereksiz yere dokunarak, kırarak onlara zarar verenler de var. Ama, gün geçtikçe bu tip mağaracıların sayısı azalıyor ve biz bulduğumuz atıkları elimizden geldiğince temizlemeye çalışıyoruz.

Mağaralarda ilerlerken canlı ya da cansız hiçbir şeye zarar vermemek için çaba harcamak gerekir. Bunun için adım atarken bir sonraki adımda ne olacağı düşünülmelidir.

Amacım, size mağaraların ne kadar güzel ve kılgran olduğunu ya da yeraltındaki o farklı dünyada yaşadıklarını anlatmak değil. Ben, mağaralardan çıktıktan sonra yaşadıklarını anlatmak istiyorum. Bir mağara araştırmasına gidiş yolundayken, çevrede gördüğüm kola ve bira şişelerinden, yiyecek artıkları ve poşetlerden, mağaranın ağzına yaklaştığımızı anlıyorum. Dış dünyada, dağların en uzak köşelerinde ya da ulaşılması en zor olan yerlerde bile bu tip kirlenmeleri görüyorum. Eskiden doğal yaşamla iç içe olduğumuzu hissettiğimiz, insan eli değmemiş olduğunu düşündüğümüz yerlerden, şimdi mangal kokuları yükseliyor. Hiç kimsenin piknik yapmasını ya da bu bölgelerde gezinmesini engellemek istediğimi söylemiyorum. Tek istediğim, sayıları bizden çok daha fazla olan diğer canlılarla paylaştığımız dünyada, ne yapıyorsak başkasına zarar

vermeden yapmamız. Bu da çok zor değil. Evinizde, sokağınızda, mahallenizde, kentinizde ya da doğal ortamda; yaşadığınız her yerde mağaracılığın bu temel kuralını anımsamanız, başlangıç için yeterli.

Televizyonlarda ve gazetelerde yayımlanan konuşmalara, yazılara biraz dikkat edin. Hiç kimse, ben çevre düşmanıyım, doğayı sevmem demez. Mikrofonun uzatıldığı herkes doğayı ne kadar sevdiğini, çevreyi korumanın çok önemli olduğunu söylüyor. Eminim hepimizin sahip olduğu bir çevre bilinci var. Ancak, artık çoğumuzu rahatsız eden bu kirlilik bize uzaydan gelmiyor! Bu soruna neden olanlar arasında bizler ya da yakın çevremizden insanlar var ve alışkanlıklar sayesinde farkında olmadan yapıyoruz bunu. Sevgili çocuklar, doğal yaşamı korumak ve temiz tutmak, ne yazık ki dağları düşünmek, doğayı sevmek ya da sevdiğini söylemekle olmuyor. Bence hepimizin az da olsa bir şeyler yapması gerekli. Bu nedenle, sizlere adını kendinizin koyacağı bir çalışma başlatmanızı istiyorum. Bu çalışmanın adını siz koyun. Çalışmanın kapsamında yapacaklarınız dört temel adımdan oluşacak ve ömür boyu sürecek. Gelin neler yapacağımıza birlikte göz atalım:

Çevremize Dikkat Edelim

Önce, evinizde, okulunuzda ve yaşadığınız ortamdaki kirlenmeyi saptayın. Bunlar arasında yerlere atılmış çöpler ilk sırayı alacaktır. Çalışmalarınız sürdükçe, çöplerin yalnızca görüntüyü değil, toprağı, suyu ve havayı da kirlettiğini göreceksiniz. Daha sonra hava, su, ses ve ışık kirlenmesinin yarattığı olumsuz etkiler de sizi rahatsız etmeye başlayacak.

Kim sevmez ki ormanda yürüyüş yapmayı! Ormanlar milyonlarca canlının barınağıdır. Özenli davranmazsak yalnızca ormanlar değil, orada yaşayan canlılar da yok olur.

**Doğadaki her canlı,
her varlık çok
değerlidir. Onları
incitmemeliyiz.**

Çevremizi Neler Kirletiyor?

İkinci adımda bu kirlenmenin kaynaklarını araştırmanız gerekiyor. Kirlenmenin kaynağı siz de olabilirsiniz. Bir düşünün bakalım. Şimdiye kadar çiğnediğiniz sakızların kağıdını nereye atardınız? Yazın sineklerden rahatsız olup da böcek öldürücü ilaçlardan kullanmayan var mı? Geçmişte bilerek ya da bilmeyerek çevreye verdiğiniz bu tür zararlar var mı? Bu aşamada amacımız, kendi yanlışlıklarımızı farketmek.

Çevreye Nasıl Daha Az Zarar Veririm?

Bu aşama önemli. Çünkü çalışmanızın bu aşamasından önce, ilk iki aşamayı tamamlamış ve bundan sonraki aşamalara ilerleme kararını almış olmanız gerekiyor. Bu aşamada ilk olarak sizden kaynaklanan çevre zararlarını en aza indirmenin yolunu bulun. Bunu nasıl yapacağınızı da önceki gözlemlerinizden yararlanarak bulacaksınız. Aslında yaptığınız her harekette, "Yaptığım hareketin başka bir varlığa zararı dokunur mu?" diye kendinize sormanız yeterli. Eğer yaptığınız yanlışlıkları göremiyorsanız, ilk iki aşamayı yeniden gözden geçirin ve bu çalışmayı gerçekleştirmeyi gerçekten isteyip istemediğinizi anlamaya çalışın.

Yapılan Yanlışlıkları Nasıl Düzeltebilirim?

Çalışmanın son adımıysa, işin en zor kısmı. Çünkü, bu aşamada çevrenizdeki insanlara yanlışlarını göstermek ve düzeltmelerini istemeniz gerekiyor. Tanıdığınız birçok insan, büyük bir olasılıkla farkında olmadan, çevreye zarar veriyor olabilir. Kendilerini

uyardığınızda size, herkesin böyle yaptığını ve yaptıklarının doğal olduğunu söyleyebilirler. Doğru; birçok insan sigara içiyor ve izmaritini yere atıyor. Ya da yediği, içtiği şeylerin, paket kağıtlarını açıkça olmasa bile, bir yere bırakıyor. Ama bunu herkesin yapıyor olması, bunun doğru bir hareket olduğu anlamına gelmiyor. Siz uyarınca kadar birçok insan bunun farkında da olmayacak. Başlangıçta olumlu olmayan tepkiler de alabilirsiniz. İşin en zor yanı da bu. Ama siz gençlerin, zoru başarmak için yeterli enerjiniz olduğunu da unutmayın.

Çevremi Nasıl Temizlerim?

Dilerseniz bu çalışmaya ek olarak, bulunduğunuz çevreyi temizleme etkinlikleri de gerçekleştirebilirsiniz. Bunu sık sık biz de yapıyoruz. Eskişehir Anadolu Üniversitesi'ndeki öğrencilerimizle kent çevresindeki ormanlık bölgede temizlik çalışmalarını düzenli olarak yürütüyoruz. Bu çalışmalar yeterli olmuyor; çünkü her defasında daha fazla atıkla karşılaşılıyor. Bu sorunu çözümlerin tek yolu insanlara konunun önemini anlatmak ve bazı alışkanlıklarını değiştirmeye onları ikna etmek. Bu konuda sizlere çok güveniyoruz. Bu tip çalışmalarımızı sürdürmezsek, eminim ki çok kısa bir süre sonra dünya üzerinde bozulmadan kalan tek şey, henüz ulaşılmamış mağaralar olacak.

Unutmayın; nerede ve ne yapıyor olursanız olun, "Ayak izinden başka bir şey bırakmayın, anılardan başka bir şey almayın, zamandan başka bir şey öldürmeyin".

• • • • • • • • • • Selçuk Canbek